

## Syventävä tehtävä: Tutki tekstiä EU:n säätelystä

Lue artikkeli ja vastaa kysymyksiin.

1. Mitä väärinkäsityksiä keskustelussa ns. kurkkudirektiivistä voi huomata?
2. Mitä tarkoittaa ensisijaisuusperiaate?
3. Mitä tarkoittaa toimivaltaperiaate?
4. Mikä on GDPR? Miten se näkyy verkkoa selatessa?
5. Millä EU:n välineellä Google sai sakot EU:lta? Mikä oli sakkojen syy?

**Käyriä kurkkuja ja kuluttajan suoja: mitä EU oikeasti säätelee ja millä tavalla?**

*Moni meistä on kuullut tarinoita käyrät kurkut kieltävästä direktiivistä esimerkkinä EU:n järjettömästä tavasta säännellä kansalaistensa elämää. Herkullinen tarina on tosin suurelta osin legenda: säädös on kumottu jo vuosikymmen sitten ja sen taustalla oli suurimmilta osin tuottajien vaatimukset, ei niinkään EU:n tarve säädellä kaikkea mitä mieleen juolahtaa. Sääöksellä oli tarkoitus helpottaa pakkausta ja kaupankäyntiä EU-maiden välillä eikä se kieltänyt käyriä kurkkuja, mutta esitteli niille laatuluokkia niiden ominaisuuksien mukaisesti. Artikkelin on kirjoittanut Eurooppatiedotus.*

”Kurkkudirektiivi” -lempinimestä huolimatta kyseessä ei ollut direktiivi vaan asetus. Molemmat ovat EU:n käyttämiä säädösmuotoja, mutta ne eroavat toisistaan esimerkiksi toimeenpanonsa osalta. Direktiivit ja asetukset eivät ole myöskään ainoita EU:n käyttämiä säädöksiä vaan lisäksi EU antaa päätöksiä, suosituksia ja lausuntoja.

**Missä ja miten EU käyttää valtaansa?**

EU:n vallan käyttö on suurimmalta osin säätelyyn perustuvaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että unioni pyrkii vaikuttamaan haluamiinsa toimijoihin ensisijaisesti lainsäädännön avulla eikä esimerkiksi rahoituksella ohjaamalla.

Jäsenmaiden kansallisen oikeusjärjestyksen ja EU lainsäädännön suhdetta kuvataan niin kutsutulla ensisijaisuusperiaatteella. Sen mukaan EU-lainsäädäntö ohittaa kansallisen lainsäädännön silloin, kun nämä kaksi ovat ristiriidassa keskenään.

Euroopan unionin ja jäsenmaiden vallanjakoa kuvaa annetun toimivallan periaate. Tämä tarkoittaa sitä, että EU käyttää päätöksentekovaltaansa niillä politiikkasektoreilla, joilla jäsenmaan ovat sen unionille antaneet. EU voi toimia vain niissä asioissa, jotka sille on perussopimuksissa myönnetty. Esimerkiksi maataloudessa unionille on suuri toimivalta, mutta koulutuspolitiikasta jäsenmaat päättävät suurimmilta osin itse.

**Direktiivit lainsäädäntöohjeena**

Direktiivi lienee tunnetuin EU:n käyttämistä säädöksistä. Se ei maineestaan huolimatta ole EU:n tasolla tapahtuvaa mikromanagerointia vaan pikemminkin lainsäädäntöohje jäsenmaille. Sen avulla määritellään tavoitteet, joihin EU:n jäsenmaiden tulee päästä. Toisin sanoen EU-maat saavat itse päättää toimenpiteet, joilla direktiivissä määritellyt tavoitteet saavutetaan.

Yksi esimerkki direktiivistä on direktiivi kuluttajien oikeuksista, jolla parannetaan kuluttajansuojaa EU:ssa ja yhdenmukaistetaan sääntelyä jäsenmaiden välillä. Direktiivillä turvataan myös esimerkiksi kuluttajan peruuttamisoikeutta ja tiedonsaantioikeutta. Direktiivi antaa kuitenkin vain minimikriteerit, joihin kaikkien jäsenmaiden on päästävä. Jäsenmaat voivat halutessaan päättää myös laajemmasta kuluttajansuojasta.

## **Asetukset sitovat jäsenmaita sellaisenaan**

Asetus eroaa direktiivistä siinä, että se astuu sellaisenaan voimaan. Jäsenmaiden ei tarvitse sisällyttää sitä kansalliseen lainsäädäntöönsä. Sitä noudatetaan kaikilta osiltaan kaikkialla EU:ssa ellei jäsenmaalle ole myönnetty poikkeusta.

Kesän aikana puhuttiin paljon GDPR:stä eli EU:n tietosuoja-asetuksesta. Asetus astui voimaan kaikissa EU-maissa toukokuussa 2018 kahden vuoden siirtymäajan jälkeen. Tietosuoja-asetus vahvistaa kansalaisten oikeuksia tietosuojaan sekä heidän henkilötietojensa luottamukselliseen käsittelyyn. Se myös yhtenäisti jäsenmaiden keskenään erilaisia tietosuojakäytäntöjä.

## **Päätökset, suositukset ja lausunnot**

Päätös on säädöstyyppi, joka koskee vain niitä, joille se on osoitettu. Näitä voivat olla esimerkiksi jäsenmaat, järjestöt tai vaikka yksittäinen yritys. Päätöksiä on laaja kirjo ja niiden oikeusvaikutukset vaihtelevat tilanteesta riippuen. Päätöksiä on käytetty esimerkiksi silloin, kun komissio on määrännyt sakkoja yrityksille määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä.

Suosituksien ja lausuntojen eroavat muista säädöksistä siinä, että ne eivät ole oikeudellisesti sitovia. Näiden avulla toimielimet voivat kuitenkin ilmaista kantansa ja tehdä toimenpide-ehdotuksia suositusten tai lausuntojen kohteille.

*Eurooppatiedotus: Käyriä kurkkuja ja kuluttajan suojaa: mitä EU oikeasti säätelee ja millä tavalla?  
um.fi 16.11.2018. Viitattu 2.6.2022.*